

gaan: de artiest wordt gered. Hem of haar overkomt niets. Ja, hij of zij staat voor lul. Want de act is mislukt. Maar hij of zij ligt wel veilig in het daarvoor geprepareerde net. Elke kwetsbaarheid is met voorbedachten rade uit de weg geruimd. Daar is zorgvuldig over nagedacht. Wat kan er misgaan? Dit-en-dat? Goed, dat lossen we dan zus en zo op.

Natuurlijk. Ik ben niet gek. Ik begrijp het ook wel. Deze mensen lopen het gevaar het leven te laten als het misgaat. Als ik als toneelspeler in een voorstelling iets onderneem waarvan achteraf geconcludeerd wordt dat het misplaatst was of zelfs 'dodelijk' voor die voorstelling op die avond zal ik toch zonder problemen de volgende dag mijn bed uitstappen. *Mijn* bed; niet één of ander ziekenhuisbed. Bovendien staat vast *dat* ik op zal staan. De koorddanser met zijn zeer hoge 'onmogelijkheidsgraad' zal wanneer hij zijn kwetsbaarheid niet heeft gefaked hoogstwaarschijnlijk zijn nek gebroken hebben. En verder nog van alles. Hoogstwaarschijnlijk zal hij dood zijn en dus nooit meer opstaan uit wat voor bed dan ook.

Maar ik heb me laten vertellen dat er heel erg weinig ongelukken gebeuren in het circus. Dat het tegenwoordig zelfs *nooit* gebeurt. Dat komt niet alleen door de netten volgens mij. Dat komt ook omdat de artiesten eindeloos gerepeteerd hebben. Ze hebben hun kunststukje tot in het uiterste van de perfectie ingestudeerd.

Ik heb vaak het gevoel dat als ik in een theater zit en naar een toneelvoorstelling kijk, dat ik in een tent ben. Met een ronde piste en een opeenvolging van acts; achter elkaar gezet door iemand die heel veel en heel snel praat. Iemand die heel geleerd doet en een zwarte hoge hoed draagt. Ik heb vaak het gevoel dat het circus in de stad is als ik naar de schouwburg ga. En dan ben ik helaas ook nog eens één van die kinderen die het circus op een bepaald punt in zijn leven wel gezien denkt te hebben. Ik geloof het wel. Ik geloof wel dat het allemaal onmogelijk is wat ze daar doen en de stemmingen die mij zouden moeten overrompelen beperken zich tot de uitleg ervan door de man met de zwarte hoge hoed. Ik voelde op een gegeven moment gewoon niets van de triestheid die in wit geklede clowns proberen teweeg te brengen. En er kon geen glimlach van af bij de Pipo's met hun flapschoenen en dopneuzen. Op een gegeven moment was het gewoon over. Het was uit tussen het circus en mij.

En ik zit in een theaterzaal en denk: is dit gemaakt om mij te laten vergeten?

En daar zit ik dan. In de schouwburg of in het kleine theater waar de onafhankelijken hun vertoningen openbaar maken. En ik voel circus. Ik voel de invloed van de zwarte hoge hoed; je ziet hem niet meer, maar hij is er nog wel. Hij heeft de acts achter elkaar gezet. En de acts zijn zeer zorgvuldig gerepeteerd en ingestudeerd. Zo zorgvuldig dat de kans dat er iets mis gaat gereduceerd is tot om en nabij nul. Het zijn trucs, grollen, grappen, effecten en stunts. Wilde dieren die heel braaf door brandende hoepels kunnen springen. Wilde dieren die getemd zijn. Trapezisten waarmee niets kan gebeuren omdat van begin tot eind hun veiligheid gegarandeerd is.

Ik zie toneelspelers toneelspelen met zo een soort totaal ingebouwde tegennatuurlijke paradoxale veiligheid. Paradoxaal is misschien nog wel het best gekozen woord in deze context. De spanning die je als kind voelt als de trapezist de lucht in vliegt is spanning die gaat over misgaan. Als het misgaat, gaat het mis en dan gaat het vreselijk mis want de arme man of vrouw zal 't niet overleven. De spanning wordt paradoxaal want je voelt hem nog steeds; hij is alleen niet spannend. Hij slaat nergens op omdat er niets mis kan gaan.

De toneelspeler komt op en je ziet hem of haar acteren met de gedetermineerdheid van de trapezist; ik ben goed, ik heb alles onder controle, ik doe iets wat heel moeilijk is en wat niemand anders kan. Soms zul je zelfs denken dat het onmogelijk is wat ik je laat zien. Hihihihih. Stel dat het wel misgaat, dan heb ik een net. Dat vangt me op. En iedereen zal denken dat het erbij hoort. Onderdeel van de act. Heel knap, heel leuk, heel origineel.

En dan zou ik – zoals ik al aankondigde – het nog even willen hebben over

KERMIS

Kermis is voor kinderen. Zeggen ze. Kermis roept bij mij alleen niets dan slechte herinneringen op. De draaimolens met hun paardjes en hun 'hort-sik-hort-sik-hort-sik'-deuntjes zijn voor iedere peuter/kleuter een avontuur op zich. Een moment dat de dagelijkse sleur – die je dus zelfs als kind kennelijk al ervaart – doorbreekt. Natuurlijk; kermis was best leuk. Toen. Heel even.

Maar vervolgens werden de draaimolens vervuild voor Wall of Death, The Hammer, The Rollercoast en blablabla doltollende Octopussen, op en neer glijdende Rupsen en ander misselijkmakend geweld dat als amusement verkocht wordt. Het deuntje dat ik nu hoorde, hoorde *ik* alleen, dat was exclusief. Dat zat namelijk in mijn kop. Toch was het veel luider dan de honderd hits die je tegelijkertijd vanuit alle windrichtingen je oren in geschald kreeg. Het deuntje was het 'word-sick-word-sick-word-sick' deuntje.

Ik kwam al die machines groen uit om vervolgens op een stoep te gaan zitten, adem proberen te halen en over te geven.

Als beginnend puber heb ik de kermis nog wel eens de kans gegeven. De machines ontwijkend op zoek naar de leuke meisjes die je op school niet aan durfde te spreken. Maar ik gaf het snel op. Het was mijn glas tequila niet. De kermis met zijn lichtjes en herrie, met zijn kiertjes en muurtjes, met zijn voor- en zijn achterkant. De laatste keer dat ik op de kermis was is nu dus ongeveer zeventien jaar geleden. Nu ga ik naar het theater. Ik ga naar toneel. En ik zie de lichten en ik hoor de muziek. En ik waan me weer op het dorpsplein tussen de andere dorpsbewoners. In de rij voor de muntjes van de botsautootjes.

Wat heeft kermis in godsnaam met theater te maken? Niks. Helemaal niks. Hoe komt het dan dat ik er zo regelmatig aan moet denken als ik in de zaal zit. Kermis is denk ik de meest op effecten gebaseerde vorm van amusement. Ik bedoel eigenlijk dat de effecten op de kermis zonder omhaal, zonder enige subtiliteit om je oren worden geslingerd. En niet één effect. Nee. Oh nee. Tien effecten. Honderd effecten. Duizend effecten. Zoveel effecten als we kunnen betalen. Kermis is effecten. Het is niets anders. Het gaat nergens anders over.

Ik zit in het theater en ik heb het gevoel dat ik verleid word. Dat de voorstelling me probeert te verleiden. Daarvoor zijn alle middelen toegestaan en worden alle midde-